

Høring i Stortingets finanskomité i forbindelse med Regjeringens kredittpakke

Finansminister Kristin Halvorsen, sentralbanksjef Svein Gjedrem og kredittilsynsdirektør Bjørn Skogstad Aamo møtte til åpen høring om "Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Finansdepartementet (St.prp. nr. 40 (2008-2009))" og "Lov om Statens finansfond og lov om Statens obligasjonsfond (Ot.prp. nr. 35 (2008-2009))" i Stortingets finanskomité fredag 13. februar.

Sentralbanksjef Svein Gjedrems innlegg:

Statens finansfond og Statens obligasjonsfond

Krisen i bankene handlet i første omgang om tilgangen på likviditet. I oktober og november var det stor uro og innslag av frykt i bankene. Kredittpåslagene var høye. Nå er situasjonen bedre.

Forbedringen skyldes i stor grad tiltak fra myndighetene. Bytteordningen der bankene mottar statspapirer i bytte for "obligasjoner med fortrinnsrett" har vært viktig. Ordningen treffer de større bankene. Ganske mange banker har brukt ordningen. Samlet beløp til nå er over 70 milliarder kroner.

Norges Bank har foreslått at bytteordningen utvides slik at bankene tilbys finansiering med fem-års løpetid. Hittil har løpetiden vært inntil tre år. Utvidelsen er viktig for å sikre at ikke alt forfaller i løpet av kort tid.

Gjennom bytteordningen mottar bankene statskasseveksler. Disse har bankene enten brukt som sikkerhet for lån, solgt dem eller beholdt dem som likviditetsreserver. Det har vært god etterspørsel etter statskassevekslene. Statskassevekslene må imidlertid byttes inn hver sjetten måned. Norges Bank har foreslått at staten også kan la bankene overta statsobligasjoner med flytende rente og en løpetid som svarer til lengden på bytteavtalen. Det vil kunne gjøre ordningen enklere.

Norges Bank har også utvidet bruken av de vanlige virkemidlene. Vi har tilført mer likviditet til bankene gjennom låneordningene våre og lagt til rette for at de kan bruke flere typer verdipapirer som sikkerhet for lånene. Vi har også gitt lån med lengre løpetider enn det som er vanlig. Et F-lån med to års løpetid og fast rente ble tegnet av 89 banker, og for to dager siden var 100 banker med i et F-lån med flytende rente og 3 års løpetid. Disse F-lånene har vært tilpasset små banker. Som vi ser av figuren har over halvparten av budene vært under 100 millioner kroner.

Norges Bank har dessuten brukt valutabytteavtaler for å tilføre norske kroner og tilbudt dollarlån til norske banker.

Til sammen har disse tiltakene gitt bankene ganske god tilgang på kort- og mellomlangsigtig finansiering. Men markedet mellom bankene fungerer fortsatt ikke som vi skulle ønske.

Vi er nå også i en fase der bankenes soliditet kanskje er hovedutfordringen. Delvis skyldes det at tilbakeslaget i internasjonal og norsk økonomi over tid vil gi større tap, men også at det i markedene nå blir krevd høyere kapitaldekning. Det samme har vel også det norske tilsynet gitt uttrykk for.

Vi ser at mange banker ute henter inn ny egenkapital, med eller uten bistand fra myndighetene.

Men ekstra egenkapital er nå svært dyr og kanskje også vanskelig å skaffe til veie. For bankene kan alternativet være å holde tilbake på utlånene. Gjør de det i stort omfang, vil det få store negative virkninger for produksjon og sysselsetting. Det er rimelig at kredittveksten nå avtar, både fordi etterspørselen etter kreditt er mindre og fordi færre investeringer er lønnsomme.

Men i tillegg ser det ut til bankene bruker strengere kriterier i kredittvurderingen og rasjonerer på kreditt. Norges Banks utlånsundersøkelse viser bankenes egen oppfatning av det. Figuren viser at bankene hele det siste året har rapportert om innstramninger i kredittpraksisen. Nå ser det ut til at det har løsnet litt for kreditttilgangen til husholdningene, men bankene strammer fortsatt til overfor bedriftene.

En viktig lærdom i denne økonomiske krisen er at det har store negative virkninger at bankene må øke egenkapitalen når nedgangstidene allerede har startet. Det er viktig at bankene har så mye kapital at de kan stå imot også om nedgangsperioden skulle vare ved en tid. Det er derfor vi har foreslått statlige kapitalinnskudd i bankene.

Statens obligasjonsfond skal kjøpe bank- og foretaksobligasjoner. Fra Norges Banks synspunkt er det særlig viktig at fondet bidrar til å bedre etterspørselen etter foretaksobligasjoner. Fondet skal primært kjøpe gode obligasjoner. Figuren viser at det i hovedsak er låntakere med svakere rating som er utestengt nå.

Norges Bank tror likevel at økt etterspørsel etter de beste obligasjonene vil virke positivt. Det vil avlaste bankene, og det vil kunne dreie noe av den private etterspørselen mot obligasjoner med svakere gradering.